

מבצע ירגזי – עדכון מאי 2012

עפר דרורי

offerd@gmail.com

מבצע ירגזי היה מבצע משולב של סיירת מטכ"ל וחיל האוויר שהתבצע בפברואר 1967. כמו במבצעים קודמים "חלוץ" (אוגוסט 1963), ו"שרקרק" (מרץ 1964)¹ או במבצע "כחל" (דצמבר 1965)² הטיס כוח מסוקים של חיל האוויר כוח מסיירת מטכ"ל למצרים לביצוע משימה מודיעינית.

תאריך: הלילה שבין ה-20 ל-21 לפברואר 1967.

הכוח: במבצע השתתף כוח של סיירת מטכ"ל שהוטס ליעדו במסוק מסוג סופר פרלון. זו הייתה ההפעלה הראשונה של מסוק זה למבצע דומה. עד למבצע זה נעשה שימוש במסוקי הסיקורסקי S-58 בעלי הטווח המוגבל וכושר הנשיאה המוקטן³.

קברניט המסוק: רס"ן חיים נווה

מפקד הכוח של סיירת מטכ"ל: סגן נחמיה כהן

אנשים נוספים מהכוח של חיל האוויר: סרן נחמיה דגן – טייס משנה, רס"ל אשר אתרוג – מכונאי מוטס

לוחמים נוספים מהכוח של סיירת מטכ"ל: ישי קציר, צדוק אהרון, יוסף גבעון, עודד כהן, מיכה פיכמן, חנן רותם (סירוטה), רפי לביא.

מסוק הסופר פרלון הצרפתי נקלט בחיל האוויר בשנת 1966 כאשר הטייסת הראשונה הוקמה בינואר אותה שנה ומפקדה רס"ן חיים נווה שפיקד קודם לכן על טייסת מסוקי הסיקורסקי S-58. דגן היה חלק מהצוות שקלט את הסופר פרלון והקים את טייסת "מובילי הלילה".

¹ דרורי, עפר., מבצע חלוץ ומבצע שרקרק, פורסם באתר הגבורה בנובמבר 2008
<http://www.global-report.com/drori/a342442> -מבצע-חלוץ-ומבצע-שרקרק

² דרורי, עפר., מבצע כחל, פורסם באתר הגבורה באוקטובר 2010
<http://www.gvura.org/a343949> -מבצע-כחל

³ S-58 מהירות מרבית 215 קמ"ש, טווח 420 ק"מ ומטען של כשני טון. סופר פרלון מהירות מרבית 240 קמ"ש, טווח 650 ק"מ ומטען של כששה טון.

בראיון לעיתון במחנה בדצמבר 2009 סיפר דגן:⁴

פחות מחצי שנה לפני פרוץ מבצע "מוקד" ומלחמת ששת הימים שהגיעה בעקבותיו, הוחלט במטכ"ל לצאת לפעולה שאפתנית לאיסוף מודיעין על מלתעות האויב המצרי. הטייסים שנבחרו למשימה היו מפקד הטייסת והקברניט, חיים נווה, והנווט הצעיר נחמיה דגן. "זה היה בסוף פברואר, ומבחינתנו יצאנו למבצע לאיסוף מודיעין", הוא משחזר. "אמנם עשו הרבה כמוהו קודם לכן, אבל זו הייתה הפעם הראשונה שמבצע כזה לא מבוצע על ידי מסוק S-58, אלא על ידי סופר פרלון, שהייתה לו יכולת נשיאה גדולה בהרבה.

"זו הייתה פעולה מוקפדת שתוכננה מראש כמה חודשים טובים קודם לכן. בתקופה ההיא לא היו לנו שום מערכות ניווט, ולכן ניווטנו לפי מפות ותצלומי אוויר. בנוסף, לא היו שום מערכות ראיית לילה, ולכן ההנחתה נקבעה להתבצע בליל ירח. ההכנות החלו בקפדנות חודשים קודם לכן, כי זו הייתה פעולה כל כך שאפתנית שאסור היה לטעות בה, בעיקר כיוון שהמבצע נערך בעומק שטחה העוין של מצרים. נקודת היעד הייתה מאוד משמעותית וקלה לפספוס: אבן בצורה מסוימת שבקרבתה היינו צריכים להנחית את המסוק. זה היה שאפתני בכל קנה מידה, בטח ובטח כשלא היו אמצעים כפי שישנם היום.

"היה לי ניסיון מועט בטיסה מהסוג הזה. כדי להיות מוכן באופן הטוב ביותר, למדתי את כל תצלומי האוויר בעל פה, כך שבסוף לא השתמשתי בכלל בתצלום. השיטה שלי לזכור את נתיב הטיסה הייתה לקרוא בשמות שונים לנקודות שעברנו בסביבתן: כך, לאזור שנראה בתצ"א כמו משולש, קראנו 'המשולש', לאזור עגול יותר קראנו 'העיגול'. היו גם מקומות שזכו בכינויים 'ים כנרת' ו-'ים המלח' בשל צורתם. התברר שזו הייתה דרך מוצלחת מאוד. כך ידענו שאם הגענו ל'משולש', אז התחנה הבאה היא 'ים המלח'. באופן הזה התקדמנו מנקודה לנקודה, בגובה מאוד נמוך.

"הרגשתי תחושה של תעוזה, על אחת כמה וכמה שזו הייתה הגיחה המבצעית הראשונה שלי מעבר לקווים. ההרגשה היא שאתה רוצה לבצע רוצה לעשות הכי טוב שאפשר. אתה לא חושב על עם ישראל ועל המדינה: אתה בסך הכול בחור צעיר, סרן בן 25, שרוצה לעשות הכי טוב שאפשר, כי מצפים ממך להוכיח שאתה מסוגל.

"הטיסה כולה ארכה בסביבות שעה, כי מהרגע שיצאנו לדרך עשינו הקפה גדולה מאוד כדי לטשטש את המסלול וכדי לגרום לכך שאף אחד לא יזהה לאן מועדות פנינו. בנוסף, מתוך הצורך לבלבל את האויב, נדרשנו להגיע לנקודה מאחור. אם היו מגלים אותנו, כל העסק היה נכשל לחלוטין ואולי בכלל לא הייתי פה היום. למרבה המזל, הכול הלך חלק. הכול התבצע בדממת אלחוט.

⁴ <http://www.gvura.org/a343640> אתה-לא-חושב-על-המדינה-אתה-רוצה-להוכיח-שאתה-מסוגל

המשכנו להתקדם מנקודה לנקודה, והגענו בול לאבן הספציפית שנקבעה לנו. זו הייתה נחיתה מאוד מדויקת, והחבר'ה של סיירת מטכ"ל יצאו במהרה ועשו את מה שצריך בשטח. אנחנו בינתיים חזרנו לישראל. חילוץ הכוח כבר היה משחק ילדים: אתה חובר לכוח שאתה מכיר, אז אתה נכנס מהר, מעמיס בזריזות וטס משם הכי מהר שאתה יכול. על מה שסיירת מטכ"ל עשתה שם אני לא כל כך יכול לפרט, אבל עיטור המופת הוענק לי ולחיים נווה כי זו הייתה טיסה מאוד מדויקת, למרות חוסר הטכנולוגיה. כמה חודשים לאחר מכן, בימי המתיחות של מלחמת ששת הימים, הגיע לטייסת שלנו הרמטכ"ל דאז, יצחק רבין ז"ל, ואמר לנו: 'מה שאתם עשיתם הציל את מדינת ישראל'.

דגן ליד מסוק היסעור. "ברחבי העולם פורסם שהליקופטרים ישראלים לקחו את הספינקס והפרימידות"

התמונה באדיבות עיתון במחנה

משתתפי המבצע מקרב חיילי סיירת מטכ"ל הצטלמו בסיומה. מצורפת תמונתם. כל הסמלים
בתמונה היו חיילים בצוות של ישי קציר.

עומדים משמאל לימין : סגן ישי קציר – מפקד הצוות, סג"ם צדוק אהרון, סרן נחמיה כהן –
מפקד המבצע, סמל עודד כהן ז"ל, סמל יוסי גבעון. כורעים משמאל לימין : סמל חנן רותם,
סמל מיכה פיכמן ז"ל, סמל רפי לביא

עיטורים וצל"שים: למשתתפי המבצע הוענקו צל"שים כפי שהיה מקובל אז בסיומם של מבצעים דומים.

אנשי ח"א

רס"ן חיים נווה קיבל את צל"ש הרמטכ"ל⁵. בכתב הצל"ש נכתב: הנני להביע לך הערכתי הרבה על כושר הביצוע המעולה שגילית בעת פעילות מבצעית. בכשרון בדייקנות ובקור רוח. בפעולה זו תרמת תרומה חשובה ביותר להגברת בטחונה של המדינה. על מעשה זה הוענק לך : צל"ש הרמטכ"ל. שבט תשכ"ו, מרץ 1966. יצחק רבין, רב אלוף, ראש המטה הכללי.

סרן נחמיה דגן קיבל את צל"ש הרמטכ"ל שהומר לעיטור המופת⁶. בכתב העיטור נכתב: בעת שפעל כטייס משנה במסוק סופר פרלון במבצע. גילה סרן דגן אחריות, דיוק, כושר התמצאות ויכולת מרביים ובכך תרם להצלחתה המלאה של המשימה. על מעשה זה הוענק לו עיטור המופת.

רס"ל אשר אתרוג קיבל את צל"ש הרמטכ"ל שהומר לעיטור המופת⁷. בכתב העיטור נכתב: רס"ל אשר אתרוג פעל כאיש צוות בכלי טיס. במשימה קשה ומסובכת, ביצע רס"ל אשר אתרוג את תפקידו בצורה מופתית, תוך משמעת ודיוק מרבי. על מעשה זה הוענק לו : עיטור המופת. ניסן תשל"ג, אפריל 1973. דוד אלעזר, רב אלוף, ראש המטה הכללי.

אנשי סיירת מטכ"ל

סגן נחמיה כהן קיבל את צל"ש הרמטכ"ל⁸. בכתב הצל"ש נכתב: עם סיום מבצע "ירגזי", רצוני להביע לך את מלוא הערכתי על כושר הביצוע שגילית בו. המשימה בוצעה אחרי השהיות מרובות, שודאי הוסיפו למתח שהיה קיים ממילא. עשיתם תפקיד קשה זה, תוך גילוי אחריות, דיוק, דבקות במטרה ועמדתם במשימה - בהצלחה מלאה. כמפקד חוליה, הוטלה עליך עיקר המעמסה ונשאת בה בקור רוח, כשרון וללא פגם. היתה זו הפעם ה-15 שעברת הגבול במסגרת מבצעי היחידה ופעלת בשטח האויב ללא דופי. על כך הנני מצוין אותך בזה לשבח. יצחק רבין, רב אלוף ראש המטה הכללי אדר תשכ"ז 2 בפברואר 1967.

⁵ <http://www.gvura.org/a4087> - רס-ן-חיים-נווה

⁶ <http://www.gvura.org/a4691> - סרן-נחמיה-דגן

⁷ <http://www.gvura.org/a4088> - רס-ל-אשר-אתרוג

⁸ <http://www.gvura.org/a4221-%D7%A1%D7%92%D7%9F-%D7%A0%D7%97%D7%9E%D7%99%D7%94-%D7%9B%D7%94%D7%9F>

מכתב הצל"ש שקיבל נחמיה כהן מהרמטכ"ל

ס ו ד י
א י ש י

לשכת ראש המטה הכללי

מל. 2950
מש - 24 1241
אדר תשכ"ז
2/ פבר' 67

ק/469524 סגן כהן נחמיה

עם סיום מבצע "ירגזי", רצוני להביע לך את
מלוא הערכתי על כושר הביצוע שגילית בו.

המשימה בוצעה אחרי השהיות מרובות, שודאי הוסיפו
למתח שהיה קיים ממילא.

עשיתם תפקיד קשה זה, תוך גילויי אחריות, דיוק,
דבקות במטרה ועמדתם במשימה - בהצלחה מלאה.

כמפקד חוליה, הוטלה עליך עיקר המעמסה ונשאת
בה בקור-רוח, כשרון וללא פגם.

היתה זו הפעם ה-15 שעברת הגבול במסגרת מבצעי
היחידה ופעלת בשטח האויב ללא דופי.

על כך, הנני מציין אותך בזה לשבח.

יצחק רבין,
ראש המטה הכללי
רב-אלוף הכללי

ס ו ד י

סופר פרלון של חיל האוויר (התמונה באדיבות האתר "מרחב אווירי").